

stara Grčka i stari Rim to najbolje tumače. Stoga radimo za zdravu kulturu tijela, a borimo se proti svakom kultu tijela! Poduprimo teški ali zahvalni posao Deutsche Jugendkrafta! Napunimo njezine redove. To je naša dužnost, koju imademo prema našoj vjери, našoj domovini, našoj budućnosti. U ovoj ćemo dužnosti pobjeđivati, i vršenju će se naše dužnosti sve određeno »razmrskati« (Deutsche Jugend-Kraft, 15. IV. 1926.).

Dr. I. Merz.

Besposlena žena i moderno društvo

Vikontesa je Rhondda »strah lordovske kuće«; ona je po pravu perovica. No lordovi su izjavili: »Ako lady Rhondda uđe u komora lordova, onda ćemo mi otići«. Taj sukob traje tri godine. Vikontesa upravlja jednim križarskim trustom, spretno uređuje sedmični časopis »Time and Tide«. U listopadu i studenom je lani objavila u tom časopisu niz članaka protiv besposlane žene i završila je, da je takova žena bič i pogibelj za ljudsku civilizaciju.

Protiv toga ustade G. K. Chesterton, poznat i izvan Engleske pa smo i mi par puta donijeli njegove članke u našem časopisu. Punu radost života našao je taj inteligent u katolicizmu. On dakle stade na obranu nezaposlenih žena. Treba i takovih žena, koje su bez vanjskog zanimanja, koje su majke obitelji, a te su i zaposlene, dapače najdostojnije. Ovim želi Chesterton više dokolice, a ne manje.

Rhondda je prihvatila javnu debatu o tom predmetu: debata će se voditi između njih dvoje, a predsjedat će poznati publicista Bernard Shaw. I zaista rasprava se vodila 27. siječnja 1927. u dupkom punoj Kingsway Hall u Londonu. Radiofonija raznijela na sve tu debatu. Sve su ulaznice po pola šilinga bile unapred rasprodane, pa su nekoji plaćali i pet engl. funti za mjesto. To je večeri služilo do 8 milijuna tu zanimivu debatu. Ona je i za naše prilike važna.

Bernard Shaw:

(Upozoruje općinstvo, kako večeras sluša ovu debatu čitav svijet, pa moraju učesnici u dvorani biti oprezni u svojim čuvstvima i izjavama jer će to čuti i žene i muževi kod kuće). Ako kao predsjednik propustim veću slobodu u diskusiji, može se rasrditi ministar pošta i brzjava, pa će zatražiti vojnu silu i izići će čak i kraljevska straža, policaj će ući u dvoranu i zapriječiti djelovanje mikrofona, Shawa će odvesti na poštu (smijeh). Po konstituciji mogu slušatelji time protestirati, da kod budućih izbora ne izaberu takove ljude (odobravañje i smijeh).

Večeras ćemo raspravljati o besposlenoj ženi. To mi pokazuje, kako sam ostario. Kada sam bio mladi, žena nije poznavala dangube. Ona je imala svoju kuću, svoju djecu i svog muža, da ih odgaja, kako to mora biti da sve ide dobro. Sad se je sve izmijenilo; mi smo se svega riješili pomoću hotelskog života. Riješili smo se i prekobrojne djece pomoću »birth control« (ograničenje poroda). Žena sada može da bude besposlena. Ona može, ako

joj je mило, da pije coctails, ići u night-clubove, plesati charleston. Što će na to kazati g. Chesterton?

Mi ga svi poznajemo, o njemu poznajemo mnoge stvari. On me je pretekao kao socijalista i dao je napokon socijalizmu njegovo pravo, istinito i konačno ime: Distributivizam ili distributivni sistem. On znade kako i krasno govoriti. Ali ima jedan Chesterton, koji me uznemiruje. To je Anakreont u njemu. On u svojim govorima i moralnim dodacima znade dirnuti ono što je na svijetu najintimnije, pa znade da bude od vremena do vremena apostolom Velikog Pia. To je Chesterton. On će uvijek braniti coctail i charleston. I ja sam za to, ali kao predsjednik moram biti obziran, ali ako mislite, da bi Chesterton mogao s lady Rhondda plesati charleston, to je nemoguće. (Ch. je koqulentan). Frosim Lady Rhonddu, da stupi na poprište.

Lady Rhondda:

Besposlenih žena nema. No žene mogu biti vrlo zaokupljene poslom, a ipak nekorisne. Već se, da neudate žene rade, a udate da imaju više nego li pune ruke posla u svojoj obitelji. G. Chesterton misli, da jedno dijete apsorbira život jedne žene. Tim gore za dijete ipak ima i nezaposlenih žena! Jedna mi je ovako pisala: »Udati sam, imam 40 i više godina. Moj je posao: nadzirati i upravljati kućom. To traje dnevno 2 ili 3 sata, izim ako je netko bolestan. Evo dnevnog reda: Doručak 7 i pol do 8 s., malo gospodarenja, pregledati pokrivače, odrediti isprašenje, pobrinuti se za cvijeće, telefonirati, uvesti dnevni red, narediti jela. To traje od 8 do 11. Onda treba ići u dućane. Pohodimo prijatelje od 11 do 1 i pol. Lunch. U 3.30 bridge ili češljalac. U 7 s. diner, 8 kazalište, soireé, ples. Dan za dionom, sve ništavo, što ne?«. — Ili pročitajte časopise velikih škola, gdje nekadašnje pitomkinje opisuju mladima svoj emancipiran život. Jedna ide u Yorkshire, da postane počasnom gospođicom; druga ide na dva mjeseca na zimski sport u Švicarsku i onda u Biaritz; treća odlazi u Italiju na 6 mjeseci; četvrta s majkom unajme svoju kuću, da onda amo tamo lutaju. Kada ne bi bilo besposlenih žena, visoke pete ne bi ušle u modu. Moda stvara besposlene žene, pa im je nametnula glupo nespretnu obuću i haljine. Veliki časopisi i sve što je s time srodno jesu sredstva, koja ženama oduzimlju vrijeme. I za to ne valja pokuditi nijednu ženu, jer ona nije kadra da se otrese tog sistema.

G. K. Chesterton:

Predsjednik je spomenuo, da je »birth control« (praksa u ogrančanju djece) dokinuo pitanje poroda. Ako bi bilo to tako, onda bismo mi bili Irđi. Sada shvaćam, zašto veli lady Rhondda, da su žene bez posla. A ja velim, da je jedno dijete dovoljno te zaposli jednu majku. Zalim, što je to tako. Ali tko je tu kriv? gdje je uzrok tome? Treba da odgovorim na to pitanje. Birth controla; ali bi mogla amo provaliti policija i htjela sprječiti razlaganje o tome (smijeh).

Lady Rhondda se zgraža, što žena nema posla. No ja želim mladim ženama i mladim muževima, da bi imali više slobodna vremena. Prava je socijalna pogrebnost, što dangubne žene često upadaju u filantropiju. Dok one hoće da plešu, piju cocktail i sve da reformiraju, dotle one ne oduzimlju drugima njihovo zadovoljstvo. No kada se traži, da svaka žena djeluje izvan kuće, uvjeren sam, da to nije nužno u korist čovječanstva. Zar je to tako časno, što vi zovete poslovima, trgovinom i liberalnim zanimanjem, novinarstvom? je li to tako nužno, te valja podići takovu zgradu bez pravog temelja?

Domaće je ognjište jedino mjesto, gdje pojedinac ima još nešto slobode i neke stvaralačke vlasti. Samo se tu mogu osobe ljudske afirmirati kao takove. Sindikati su zakupili sve poslove; sve je u konfuziji i bankrotu. Posred tih malenkosti i ništavosti ima malih očaka, tajnih mjesta, malih tvrdava, malih o'bara, koje muškarci i ženske mogu da smatraju svojim i da ne pripadaju Molohu. Postoji u našem životu još nešto primitivna, što ja nazivjem domaćim ognjstom. Usaje n na njegovu obranu. Tu ti nitko ne zapovijeda, kada ćeš prestati jesti, kada piti i spavat u određene sate. To je jedino mjesto, gdje se ne moraš odijevati po modi. Žene ognjišta sudjeluju i te kako protiv našeg okamenjenog i potrovačenog svijeta, koji će brzo postati monopolistom.

Ja ustajem na obranu svih malih kraljevstva, koje zaštićuju dokolicu i slobodu. Ako nadođe vrijeme, u kojem neka dama, baštinica aristokratskih tradicija, neće imati nikakvog posla, a ja bih tada morao birati između nju ili novu damu rek'ane i posl'va, onda volim prvu. Ta ona je barem oakit svijeta. Ta ja ne zagovaram dangubu u luksusu; ja branim samo tradiciju, ženu, koja živi na domaćem ognjštu.

Lady Rhondda:

Ni malo se ne sližem s g. Chestertonom. On veli, da je obiteljsko ognjište jedino svetište dobrote i slobode. Po njemu je dakle idealan život ostati kod kuće kao toliko pon'zne ljubice ili plašljivi puževi; kod kuće gdje su zastori dobro spuštene i ne može se van gledati od bojazni, jer je vani kapitalističko društvo. Taj je ideal po mom s'udu nedovoljan. — Najprije život kod ognjšta, odgoj djece. Ne velim, da odgajanje djece nije najteži posao na svijetu. Naprotiv. No krivo je to, što g. Chesterton traži što veći broj poroda. To je kao da čekić mora proizvesti drugi čekić. To je lijepi ideal.

Vidim, da se g. Chesterton smije. Drago mi je, što mu se ta perspektiva sviđa. No ja bih volio samoubijstvo.

Napokon je g. Chesterton govorio o temeljnim načelima, na koja se oslanjaju naši pogledi o životu. Ja sam žena trgovine i bavim se njome i ne bih željela da budem čim drugim zaposlena. vjerujem naime, da je trgovina u ovoj zemlji trgovine glavno zanimanje naroda. Sa su druga zanimanja kao paraziti. Dakako naša civilizacija nije savršena,

¹ Rhondda traži, neka svaka žena ima službu izvan svoje kuće

pa ima dobrih i loših strana. Tu valja djelovati u sistemu, u kome se nađeš; djelovanjem treba taj sistem promijeniti, ako misliš da je loš. To vrijedi za muškarce i žene. Ja neću da se žene zatvore u kuću i spuste zastori, jer im je vani odvratno. Ako naš socijalni sistem nije njima sasvim dobar, neka iziđu van i neka ga poruše. Ako im je taj sistem povoljni, neka onda u njemu ispune svoj dio posla.

G. K. Chesterton:

Ne običajem se odalečiti od svijeta. Ja činim kao i lady Rhonda, objelodanjujem svoj časopis da raširim svoje nazore. Preporučam i ponovno preporučam: Čuvajte slobodu; gojite kod sebe i u sebi stvaralčku moć. Čovjek može da slobodno misli još samo u obitelji, tu da slobodno stvara. Svugdje je drugdje skučenost. Stoga branim ognjište, ognjište misli i obitelji.

B. Shaw:

Rasprava nije bila previše živa. Na sreću mogu kazati, da su oba protivnika ostala vjerna izvrsnom načelu Roberta Oxena: »Ne prepirite se, nego opetujte svoje tvrdnje«. To su oni učinili. Svako je od njih ostao na svom stanovištu.

G. K. Chesterton:

B. Shaw je socijalista. On shvaća obitelj po socijalističkim načelima. Tu se razilazimo. Lady Rhonda i ja ne možemo pravo raspravljati o nezaposlenosti, kada nijesmo odmah na početku označili, što vjerujemo o životu i besmrtnosti, o odnosu ljudi s Bogom. S.

Šiba (virgula mercurialis)

U Njemačkoj je nibelunška pjesma spominje već početkom srednjega vijeka. Na jednom rukopisu dvorskog muzeja u Beču (oko g. 1400) vidimo čovjeka sa šibom pokraj zdenca. To znači, da je uporaba šibe u traženju vode bila poznata već 100 godina prije Paracelsusa (1493 - 1541). Ovaj opisuje, kako njemački rudari traže rude, koje su sakrivene u zemlji; u tu svrhu upotrebe šibu u obliku slova Y, a istraživalac drži njezina dva kraja u svojim rukama.

Spominje se i to, kako je g. 1630. neki francuski plemić u Češkoj otkrio, da se pomoću grančice jalše ili vrbe može naći podzemne vodene žile. Pravi preokret nastade u prilog šibe, kada je g. 1692. Jacques Aymar pomoću šibe otkrio ubojice nekog trgovca, 5. srpnja naime te godine u 10 sati navečer nadoše u Lyonu umorene nekog trgovca, sina i njegovu ženu, a vlast nije mogla da nađe krivce. Aymar ih je našao. Kako? Slijedio je svoju šibu i otkrio